

استانداردهای حاکم بر تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان

سیدعلی فضلی سرابی

نویسنده مسئول:

سیدعلی فضلی سرابی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی استانداردهای حاکم بر تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان انجام شده است. شیوه پژوهش حاضر تحلیلی و توصیفی می باشد که به صورت کتابخانه انجام گرفته است. تحقیقات مقدماتی حساس ترین مرحله از فرآیند کیفری است زیرا اولین مواجهه متهم با دستگاه عدالت کیفری در این مرحله انجام می شود و اساس پرونده کیفری در این مرحله شکل می گیرد. لذا توجه به اصول دادرسی عادلانه در این مرحله از اهمیت بسیاری برخوردار است از جمله اینکه این مرحله باید تحت حاکمیت اصل براءت انجام شود، زیرا در این هنگام هنوز مجرمیت حق آزاد بودن متهم و امکان سلب این حق در موارد "شخص محرز نشده است همچنین تضمین و" "اعلام حق انتخاب وکیل" "اعلام حق سکوت" "اطلاع رسانی به متهم و خانواده وی" "استثنایی در زمره مهمترین اصول کلی دادرسی عادلانه حاکم بر" لزوم معقول بودن مدت بازداشت موقت" مرحله تحقیقات مقدماتی است. در قوانین کیفری ایران به اصول مربوط به دادرسی عادلانه در زمینه تحقیقات کیفری اشاره شده است به خصوص در آیین دادرسی کیفری (1392) این امر بیشتر از گذشته مورد توجه قرار گرفته است. در وهله اول، بازپرس برطبق ماده 6 قانون آیین دادرسی کیفری مکلف است بزه دیده را از حق جبران خسارات و امکان تقدیم دادخواست ضرر و زیان آگاه سازد. در وهله دوم بازپرس مکلف است مطابق تبصره ماده 66 بزه دیدگان را از وجود سازمان های مردم نهاد و کمکهای آنها آگاه سازد. در وهله سوم، بازپرس مکلف است بزه دیده را از حق برخورداری از وکیل آگاه سازد هر چند این مورد به صورت شفاف برای اطفال و نوجوانان مورد اشاره قرار نگرفته است.

کلمات کلیدی: بزهکاری، دادرسی عادلانه، اس تانداردهای تحقیقات مقدماتی، اطفال و نوجوانان.

مقدمه

رسیدگی به جرایم اطفال مستلزم وجود نظام دادرسی ویژه ای است که با بهره گیری از نهادها و آیین دادرسی ویژه، خاص بودن بزهکاری آنان را مورد توجه قرار دهد. خاص بودن بزهکاری اطفال بدان جهت است که با عناصر مرتبط با شخصیت و دوران گذر آنان از مرحله کودکی به نوجوانی و جوانی مرتبط است. نظام دادرسی اطفال باید از یک سو قادر به اصلاح اطفال، پیشگیری از تکرار جرم و آماده سازی آنان برای زندگی اجتماعی سالم باشد و از دیگر سو بتواند حقوق بنیادین اطفال را در سراسر روند زندگی تضمین نماید. امروزه یکی از پیشرفت های قابل توجه در حقوق کیفری کودکان، پیش بینی سیستم دادرسی اختصاصی برای اطفال بزهکار است بر اساس اصول و قواعد حاکم بر حقوق کیفری اطفال سیستم دادرسی کیفری اطفال بزهکار باید متفاوت از سیستم های عمومی دادرسی باشد. اطفال به لحاظ خصوصیت ویژه شان که صغر سن و به تبع آن عدم رشد کافی قوای عقلانی و دماغی می باشند، سزاوار عنایت خاص، حمایت و مراقبت می باشند و در صورت نقض قوانین و مقررات حاکم نیز، مستحق توجه و حمایت بیشتر بوده، شایسته است که عنداللزوم و به عنوان آخرین راه چاره در مورد آنان به نظام کیفری متوسل شد و می بایست سیاست جنایی متفاوت از سیاست جنایی که بر بزرگسالان حاکم است برای اطفال و نوجوانان تدوین گردد (خالقی، ۱۳۸۸، ص ۸۹). در زمینه دادرسی، شرایط خاص روحی روانی و اجتماعی اطفال و نوجوانان و ظرافت های مخصوص مواجهه با آنان در تأمین اهداف عالی تعلیم و تربیت و بازسازی اجتماعی ایشان، موجب گردیده است که تعقیب، تحقیقات مقدماتی و نحوه محاکمه ویژه ای متمایز از بزرگسالان در رسیدگی به اتهام آنان معمول شود. لذا دادرسی ویژه اطفال و نوجوانان در نظام های دادرسی کیفری به نحوی مجزی تدوین شده است. دادرسی ویژه اطفال به مجموعه قواعدی منسجم گفته می شود، که در زمینه کشف جرم، تعقیب، تحقیقات مقدماتی و نحوه دادرسی باید از بدو تماس کودک و نوجوان با مقامات انتظامی و قضایی به لحاظ ارتکاب اعمال مغایر با قانون، تا خاتمه رسیدگی به اتهام او به منظور تأمین هدف والای انسانی حفظ منافع عالی کودکان و نوجوانان، رعایت گردد. در حقوق اسلام، مستند به کتب فقهی امامیه (باب قضاء) شیوه ای متمایز از بزرگسالان برای رسیدگی به اطفال مقرر نگردیده است. لیکن با توجه به احادیث فراوانی که مبتنی بر سفارش اکید به تکریم شخصیت، تربیت و آموزش و نگهداری بنحو احسن کودکان، حتی از زمان پیش از انعقاد نطفه و زمان حیات جنینی در رحم مادر تا دوران تولد و رسیدن به سن کمال عقل، در کتب معتبر حدیث موجود است، به نظر می رسد که اصول دادرسی کیفری عرفی ویژه اطفال که در حقوق موضوعه کشورها به منظور وصول به هدف مقدس تعلیم و تربیت و حفظ مصالح عالی کودکان معارض با قانون پیش بینی شده است و متضمن جلب منافع و دفع مضار از ایشان می باشد و از حسن ذاتی برخوردار است، مغایرتی با موازین حقوق اسلام و فقه امامیه ندارد (شاملو، ۱۳۹۰، ص ۳۹). به هر صورت، خطوط اصلی ویژگی های دادرسی کیفری عرفی اطفال و نوجوانان از اسناد بین المللی ناظر به حقوق کودک بویژه دو سند مهم پیمان حقوق کودک و حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان (مقررات پکن) اقتباس گردیده است. به منظور تأمین هدف مقدس حمایت از منافع و مصالح عالی کودکان و نوجوانان معارض با قانون، با وجود این که اصل تساوی افراد در برابر قانون و دادگاه ها در قوانین اساسی متضمن ممانعت از تشکیل دادگاه های ویژه در رسیدگی به جرایم گروه های اجتماعی خاص است، لیکن با توجه به دستاوردهای علوم جنایی و جرم شناسی و توصیه اسناد بین المللی، در نظام های دادرسی کیفری غالب کشورها، دادگاه ویژه اطفال با صلاحیت اختصاصی رسیدگی به اتهامات اطفال و نوجوانان تشکیل شده است. بر این اساس استانداردهای ویژه ای هم برای تحقیقات اطفال و نوجوانان می توان در نظر گرفت که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته است.

بیان مسأله

طبق قانون مجازات اسلامی نوجوانان به افرادی اطلاق می شود که در زمان ارتکاب جرم کمتر از ۱۸ سال تمام شمسی داشته باشند بنابراین کلیه اشخاص زیر ۱۸ سال از مقررات ویژه که هم در قانون مجازات اسلامی و هم در قانون آئین دادرسی کیفری برای اطفال و نوجوانان مقرر شده بهره مند می شوند که این اشخاص به نوبه خود به اطفال (تا سن بلوغ شرعی (و نوجوانان) بالغین زیر ۱۸ سال تمام شمسی تقسیم می شوند. یکی از نوآوری های قانون جدید آئین دادرسی کیفری تخصیص یک شعبه از شعبات دادسرا به دادرسی جرائم اطفال و نوجوانان گرچه در قانون قبلی هم امکان تشکیل آن وجود داشت اما در قانون جدید ضابطه مند شده است و دادگاه اطفال و نوجوانان می باشد که در قانون قبلی شعبه ای از دادگاه عمومی بشمار می رفت به عبارتی یکی از شعبات تخصیصی بود اما طبق قانون جدید از دادگاههای اختصاصی محسوب می شود تحقیقات مقدماتی کلیه جرایم اشخاص زیر ۱۵ سال شمسی در دادگاه ویژه اطفال و نوجوانان صورت می پذیرد و دادگاه مذکور کلیه وظایفی را که طبق قانون بر عهده دادسرا و ضابطان دادگستری است انجام می دهد. در این حالت اگر جرم از جمله جرائم مشهود باشد اختیار

ضابطین در مورد دستگیری این اشخاص پابرجاست اما باید بلافاصله شخص مجلوب حسب مورد به دادسرا یا دادگاه اطفال و نوجوانان تحویل دهند و حق بازداشت وی را تحت هیچ شرایط نخواهند داشت (شریف رازی، ۱۳۷۸، ص ۷۱).

بنابراین تحقیقات مقدماتی و رسیدگی جرائم این اشخاص در دادگاه صورت می پذیرد حال اگر متهم فرد بالغ زیر ۱۸ سال باشد تحقیقات مقدماتی این فرد در دادسرا انجام می گیرد، نکته ای که حائز اهمیت است این که مقررات و قواعد حاکم بر تحقیقات اطفال و نوجوانان در هر دو مشابه بوده و بصورت یکسان اعمال می شود علاوه بر منع اختیار ضابطین در مورد نگهداری این اشخاص در جرائم مشهود، از دیگر تفاوت‌های عمده که می توان به آنها اشاره کرد عبارتند از: منع صدور قرارهای تأمینی نظیر وثیقه و کفالت برای اطفال زیر ۱۵ سال و سپردن اطفال به والدین، اولیاء یا سرپرستان قانونی و ... در صورت ضرورت، تشکیل پرونده شخصیت برای اطفال و نوجوانان حتی در جرائم درجه ۵ و ۶ ضرورت حضور یک مشاور حین رسیدگی به جرایم ارتكابی توسط اطفال و نوجوانان در هر محکمه رسیدگی کننده. اهمیت و ضرورت تحقیقات مقدماتی این جرائم به حدی است که حتی اگر فرد در زمان رسیدگی بیشتر از ۱۸ سال تمام شمسی داشته باشد باز هم قانونگذار دادگاهها را مکلف به رعایت مقررات حاکم بر تحقیقات مقدماتی اشخاص زیر ۱۸ سال کرده است.

نکته ای که بسیار حائز اهمیت بوده و متأسفانه در قانون آیین دادرسی کیفری به وضوح مشخص نگردیده است زمانی است که اطفال و نوجوانان با دیگر اشخاص در ارتکاب جرائم معاونت یا مشارکت دارند و اینکه تحقیقات مقدماتی در رسیدگی به اتهامات این اشخاص چگونه و در کدام مرجع صورت می گیرد؟ آیا باید در دادگاههای اطفال و نوجوانان (یا دادسرا) انجام بگیرد یا در دادگاهی که به اصل جرم رسیدگی می کند و در مورد اخیر آیا دادگاه مذکور باید از قواعد ویژه حاکم بر تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان تبعیت کند یا خیر؟

پیشینه پژوهش

صابر (۱۳۸۸) در مقاله ای با عنوان "معیارها و تضمین های دادرسی عادلانه در مرحله تحقیقات مقدماتی" می نویسد: در وضعیت کنونی نیز علی رغم پذیرش برخی پایه ها و اصول دادرسی عادلانه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و قوانین عادی، نظیر پذیرش فرض برائت و حق دسترسی به وکیل، هنوز تا دسترسی به نقطه مطلوب و پذیرش اصل تساوی سلاح ها در مرحله تحقیقات مقدماتی فاصله داریم برخی تلاش های تقنینی نافرجام در سال های اخیر صورت گرفته است. از در مجلس شورای طرح قانونی حمایت از حقوق متهمان و محکومان جمله طرحی تحت عنوان اسلامی مطرح شد ویا تلاشی برای اصلاح ماده ۱۲۸ قانون آیین دادرسی کیفری صورت گرفت که احترام به آزادی های مشروع و حفظ هیچ کدام رهاوردی برای نظام حقوقی ما در پی نداشت قانون نیز که برخی از معیارهای دادرسی عادلانه را ذکر کرده، فاقد ضمانت اجرایی حقوق شهروندی مناسب است. بنا به مراتب فوق، ضروری است که مقنن در گام بعدی تقنین در حوزه آیین دادرسی کیفری، نواقص و خلأهای مربوط به مرحله تحقیقات مقدماتی را رفع کرده، این مرحله را هر چه بیش تر با ضوابط و معیارهای دادرسی منصفانه هماهنگ کند.

بهرامی (۱۳۹۱) در مقاله ای با عنوان "حق بر دادرسی منصفانه در مرحله تحقیقات مقدماتی در رویه قضایی دادگاه اروپایی حقوق بشر" می نویسد: با تصویب کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی های اساسی در سال ۱۹۵۰ و با بررسی برخی آراء صادره توسط دادگاه اروپایی حقوق بشر، نقش محوری و بنیادین این حقوق در مرحله تحقیقات مقدماتی به اثبات رسیده است. اصل برائت در ارتباطی تنگاتنگ با اصل استقلال و بی طرفی قرار دارد که نقض هر کدام از این اصول، نقض دیگری را به همراه خواهد داشت. در صورت آزادی متهم در برابری ارتباط با وکیل خود، مقدمات تهیه دفاعیه فراهم خواهد شد. حق مساعدت زبانی یا برخورداری از مترجم سومین حقی است که مبین برگزاری یک دادرسی به معنای صحیح حتی در رسیدگی های غیابی است. همچنین حق آگاهی فوری و دقیق متهم از علت و ماهیت اتهام به زبانی که قابل درک باشد از دیگر لوازم یک رسیدگی عادلانه است. باید خاطر نشان کرد که مدت زمان لازم جهت فراهم کردن مقدمات دفاع در هر پرونده متفاوت است. حق آزادی متهم تا زمان محاکمه اصل دیگری است که کنوانسیون مزبور این حق را مطلق می داند. فی الجمله، در صورت رعایت حقوق مربوط به رسیدگی منصفانه در مرحله تحقیقات مقدماتی، یک رسیدگی عادلانه دور از انتظار نیست.

رضایی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان "اصول ومبانی حاکم بر دادرسی عادلانه در محاکم کیفری ایران" می نویسد: قانون اساسی و قانون آیین دادرسی مدنی ایران به لزوم عادلانه بودن دادرسی توجه داشته و مقررات مفصلی را در این زمینه مقرر داشته اند، علاوه بر این اکثر این اسناد مورد تصویب قانونگذار ایرانی نیز قرار گرفته و به صورت جزئی از حقوق موضوعه ایران در آمده است. در عین حال به نظر می رسد در بحث ضمانت اجرا با چالش هایی در حقوق داخلی ایران مواجه هستیم و در فقدان یک ضمانت اجرای قابل اعمال بین المللی، مسئله اجرای این اصول در حقوق ایران با چالش جدی رو به رو می باشد.

بهادری چهرمی و حسینی (۱۳۹۳) در مقاله ای با عنوان " اصول دادرسی عادلانه در پرتو اندیشه اسلامی و نظام حقوق داخلی " می نویسند: دادرسی عادلانه یا منصفانه به معنای تضمینات کلی است که جهت رعایت حقوق طرفین در فرآیند دادرسی انواع دعاوی نزد دادگاهی صلاحی تدار، مستقل، بی طرف و قابل پیش بینی در مکانیزم قضایی پیش بینی شده است. دولت ها به شیوه های مختلف از جمله قانون گذاری و پیش بینی مکانیزم اجرایی مؤثر، به تضمین حق دادرسی عادلانه برای افراد متعهد هستند. متعالی ترین و موکدترین تعبیرها در این زمینه در تعالیم و آموزه های دین مبین اسلام یافت می شود. اسلام همواره فریاد برپایی قسط و عدل، احقاق حقوق مظلوم، استقرار صلح و آرامش و داوری و قضاوت عادلانه را سر داده است. نظام جمهوری اسلامی ایران نیز با تاسی از دین مبین اسلام در صدد شناسایی و تضمین انواع دادرسی عادلانه برآمده است.

ساقیان (۱۳۹۳) در مقاله با عنوان " تقویت حقوق و آزادی های متهم در مرحله تحقیقات مقدماتی آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ " قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ با تأثیرپذیری از الگوی جهانی دادرسی عادلانه و استفاده از مطالعات تطبیقی با اتخاذ رویکردهای نوین از نظام دادرسی تفتیشی در مرحله تحقیقات مقدماتی فاصله گرفته است. در این میان، مقررات ناظر به حقوق دفاعی متهم، تحولات مهمی داشته و توجه و حمایت از او از همان آغاز فرآیند کیفری (مرحله کشف جرم) مورد نظر قانونگذار قرار گرفته است. حق ملاقات با وکیل و پزشک و تماس تلفنی با بستگان در مرحله دخالت ضابطان دادگستری از جمله حقوق متهم در این مرحله است همچنین، حقوق متهم در تحقیقات مقدماتی به مفهوم خاص (یعنی نزد بازپرس) به طور کامل متحول شده است توافقی کردن امر تحقیق و دادن امکان برابر به همه طرف های دعا از هدف های مهم قانونگذار در این قانون بوده است. به طور کلی، این نوآوری ها را می توان در دو محور تقویت حقوق دفاعی توازن میان نفع و مصلحت عمومی و نفع و مصلحت متهم و کاهش موارد لطمه به آزادی وی قرار داد.

پرسش پژوهش

پرسش اصلی:

استانداردهای حاکم بر تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان چیست؟

پرسش فرعی:

- تفاوت تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان با اشخاص دیگر از نظر اصول و قواعد حاکم بر تحقیقات چیست؟
- نوآوری های قانون جدید آیین دادرسی کیفری در مورد تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان چیست؟
- آیین دادرسی کیفری ایران در مورد تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان تا چه اندازه با اصول و قواعد بین المللی در این مورد قابل انطباق است؟

اهداف پژوهش

هدف اصلی:

تعیین استانداردهای حاکم بر تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان

اهداف فرعی:

- تعیین تفاوت تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان با اشخاص دیگر از نظر اصول و قواعد حاکم بر تحقیقات
- مشخص کردن نوآوری های قانون جدید آیین دادرسی کیفری در مورد تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان

روش پژوهش

روش پژوهش بصورت تحلیلی - کتابخانه ای و روش گردآوری اطلاعات بصورت: فیش برداری از کتب، مجلات و نوشتارها، سایت های حقوقی و جمع آوری و بررسی آنها شده است.

نتیجه گیری

شیوه دادرسی اطفال و نوجوانان دارای وجوه افتراق متعددی با شیوه دادرسی بزرگسالان می باشد. از جمله این که پلیس و قضاتی که منحصر یا غالباً در دادرسی اطفال فعالیت دارند، باید از طریق ایجاد دوره های آموزشی با علوم مختلفی از قبیل روان شناسی کودک، مددکاری اجتماعی و جرم شناسی آشنایی کاملی داشته باشند. دادرسی باید کاملاً غیر علنی و با حفظ حریم اطفال انجام گیرد. تشکیل پرونده شخصیت که حاوی اظهار نظر متخصصان مختلف علوم پزشکی، روان شناسی، مدد کاری و جرم شناسی است، در کنار پرونده کیفری به منظور اتخاذ واکنش مناسب با شخصیت و منش طفل یا نوجوان ضرورت دارد. طبق حقوق کیفری عرفی و حقوق اسلام اطفال و نوجوانان در صورت ارتکاب جرم فاقد مسئولیت کیفری هستند، لیکن ضرورت وصول به هدف های متعالی تعلیم و تربیت و نوسازی شخصیت و منش و پیشگیری از تکرار جرم آنان و تامین امنیت قضایی و جبرن خسارت بزه دیدگان، ایجاب می کند که نظام قضایی کشورها در تامین اهداف مزبور، موضوع ارتکاب جرم را پیگیری و واکنش جزایی مبتنی بر اصول علمی اتخاذ نمایند. در زمینه دادرسی، شرایط خاص روحی - روانی و اجتماعی اطفال و نوجوانان که با ارزشهای اجتماعی سر ستیز داشته و معارض با قانون شناخته شده اند، و ظرافت های مخصوص مواجهه با آنان در تامین اهداف عالی تعلیم و تربیت و بازسازی اجتماعی ایشان موجب گردیده است که تعقیب، تحقیقات مقدماتی و نحوه محاکمه ویژه ای متمایز از بزرگسالان در رسیدگی به اتهام آنان معمول شود. لذا دادرسی ویژه ای اطفال و نوجوانان در نظام های دادرسی کیفری به نحوی مجزی تدوین شده است. حساس ترین مرحله از فرآیند کیفری است زیرا اولین مواجهه متهم با دستگاه عدالت کیفری در این مرحله انجام می شود و اساس پرونده کیفری در این مرحله شکل می گیرد. لذا توجه به اصول دادرسی عادلانه در این مرحله از اهمیت بسیاری برخوردار است از جمله اینکه این مرحله باید تحت حاکمیت اصل برائت انجام شود، زیرا در این هنگام هنوز مجرمیت شخص محرز نشده است همچنین اطلاع رسانی به متهم و « حق آزاد بودن متهم و امکان سلب این حق در موارد استثنایی » تضمین لزوم معقول بودن مدت بازداشت و « اعلام حق انتخاب وکیل » « اعلام حق سکوت » « خانواده وی در زمره مهمترین اصول کلی دادرسی عادلانه حاکم بر مرحله تحقیقات مقدماتی است. « موقت کودک بزه دیده در طول فرآیند تحقیقات مقدماتی باید از حقوق خود آگاه شوند. مطلع نمودن این حقوق باید یک تکلیف برای بازپرس قلمداد شده و عدم انجام این امر توسط وی همراه با ضمانت اجرا باشد. در واقع در ابتدای تحقیقات بزه دیده باید از تمام حقوق خود آگاه شده و سازوکار اجرای آن نیز فراهم گردد. در قوانین آیین دادرسی کیفری قبلی (قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۰ و قانون آیین دادرسی کیفری دادگاه های عمومی و انقلاب در امور کیفری ۱۳۷۸) مهمترین ابتکار قانونگذار، پیش بینی برخی حقوق سنتی از قبیل امکان مطالبه ضرر و زیان در دادگاه های کیفری، حق استفاده از معاضدت وکیل و... بود. اما در پرتو مقررات آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲، سیاست گذاران جنایی ایران، اگر چه به کودکان و نوجوانان بزه دیده مانند بزرگسالان بزه دیده نگرسته اند و بر همین اساس سیاست ویژه ای برای پاسخ دهی آنان پیش بینی ننموده اند، ولی تحولات مهمی در زمینه های شکل دهی و سامان دهی حقوق بزه دیدگان فراهم نموده اند. در وهله اول، بازپرس برطبق ماده ۶ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ مکلف است بزه دیده را از حق جبران خسارات و امکان تقدیم دادخواست ضرر و زیان آگاه سازد. در وهله دوم بازپرس مکلف است مطابق تبصره ماده ۶۶ بزه دیدگان را از وجود سازمان های مردم نهاد و کمکهای آنها آگاه سازد. در وهله سوم، بازپرس مکلف است بزه دیده را از حق برخورداری از وکیل آگاه سازد. ماده ۱۹۰ قانون آیین دادرسی کیفری تکلیف بازپرس به مطلع نمودن حق برخورداری از وکیل در ابتدای تحقیقات مقدماتی را تنها برای متهم پیش بینی نموده است و برخلاف اصل تساوی سلاح ها، وجود چنین حقی برای بزه دیده در نظر نگرفته است. با وجود این، با توجه به مقررات ماده ۶ قانون آیین دادرسی کیفری می توان چنین برداشت نمود که بازپرس مکلف به آگاه نمودن بزه دیده از این حق اساس می باشد. سرانجام، بازپرس مکلف است کودکان بزه دیده را از پیشرفت تحقیقات مقدماتی آگاه سازد. در بعضی از کشورها مانند فرانسه، مدت تحقیقات مقدماتی تخمین زده شده و به بزه دیده اعلام می شود. چنانچه مدت تحقیقات مقدماتی در امور جنحه از یکسال و در امور جنایی از ۱۸ ماه تجاوز نماید، بازپرس مکلف است بزه دیده را آگاه سازد که در پایان این مواعد می تواند خاتمه تحقیقات را تقاضا کند. همچنین بازپرس مکلف گردیده است که هر ۶ ماه یکبار بزه دیده را از پیشرفت جریان تحقیقات مقدماتی آگاه ساخته و اقدامات انجام شده را به اطلاع او برساند.

منابع و مراجع

- ۱- اردبیلی، محمدعلی. (1389). حقوق جزای عمومی، نشر میزان، جلد دوم، ص ۷۴.
- ۲- امامی، سید حسن. (1378). حقوق مدنی. تهران، انتشارات کتابفروشی اسلامی.
- ۳- آشوری، محمد. (1376). عدالت کیفری. نشر گنج دانش، تهران.
- ۴- بهادری جهرمی، علی و حسینی، لطیفه. (1393). اصول دادرسی عادلانه در پرتو اندیشه اسلامی و نظام حقوق داخلی، دوفصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی، سال 3، شماره 7، ص 32.
- ۵- بهرامی، نفیسه. (1391). حق بر دادرسی منصفانه در مرحله تحقیقات مقدماتی در رویه قضایی دادگاه اروپایی حقوق بشر، دوره 11، شماره 21، ص 115-132.
- ۶- بهرامی، منصور. (1363). مسایل رایج طب اطفال و نوجوانان، کودک و جامعه، چاپ مشعل.
- ۷- پاشا صالح، علی. (1384). سرگذشت قانون، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۸- جوادی، سیدمحمد حسین. (1383). بررسی دلایل جرم گرایی اطفال و نوجوانان و نحوه پیشگیری از آن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۹- خالقی، علی. (1388). آئین دادرسی کیفری، چاپ دوم، تهران، انتشارات شهر دانش.
- ۱۰- دانش، تاج الزمان. (1386). دادگاه اطفال بزهکاری در ایران، نشر میزان.
- ۱۱- رضایی، سیدکریم. (1392). اصول ومبانی حاکم بر دادرسی عادلانه در محاکم کیفری ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد شاهرود.
- ۱۲- ساقیان، محمد مهدی. (1393). تقویت حقوق و آزادی های متهم در مرحله تحقیقات مقدماتی آیین دادرسی کیفری مصوب 1392، پژوهش حقوق کیفری، سال دوم، شماره ششم، صص 113-136.
- ۱۳- ساقیان، محمدمهدی؛ صادق نژاد، مجید و ملائی، مریم. (1394). بررسی تحولات حقوق کودکان و نوجوانان بزه دیده در مرحله تحقیقات مقدماتی، اندیشه های حقوق کیفری، سال اول، شماره اول، 83-106.
- ۱۴- ستوده، هدایت اله. (1383). آسیب شناسی اجتماعی، انتشارات آواری نور.
- ۱۵- شامبیاتی، هوشنگ. (1385). بزهکاری اطفال و نوجوانان، نشر ژوبین.
- ۱۶- شاملو، باقر. (1390). عدالت کیفری و اطفال، انتشارات جنگل.
- ۱۷- شرفی، محمدرضا. (1394). دنیای نوجوان، نشر منادی.
- ۱۸- شریف رازی، ژینوس. (1387). حمایت از اطفال بزه دیده در فرایند دادرسی کیفری ایران و انگلستان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.